

Обраћање високог представника и специјалног представника ЕУ, Мирослава Лајчака, пред Народном скупштином Републике Српске

Господине предсједниче, даме и господо,

Хвала вам што сте ми омогућили да вам се данас обратим. Директан, искрен и конструктиван дијалог једини је начин да се дође до рјешења за тешке политичке проблеме. А нема сумње да смо тренутно суочени са тешким политичким проблемима.

Штета је што се понекад чини да то радимо само путем медија – на тај начин се наше поруке искривљују, а политика контаминира. Данас желим са вама разговарати директно.

Мислим да се сви можемо сложити да је ова врста дијалога продуктивнија од неконструктивних распиривачких оптужби, које су, како смо могли видјети у протеклој години, размјењивали неки високорангирани политичари. Ја сам овај аргумент навео и прије двије седмице када сам се обраћао Парламентарној скупштини БиХ; навешћу га поново следеће седмице када се будем обраћао Парламенту Федерације.

Нисам данас дошао овдје да се упуштам у полемику. Овдје сам да предочим могући начин за излаз из тренутног ћорсокака и

повратак на брзи пут према европској интеграцији. Ово је пут којим ви, као чланови ове скупштине можете кренути ако тако желите; то је пут којим ваши бирачи желе кренути. Ипак, прво бих желио да изнесем неколико практичних запажања у вези са овом скупштином и Републиком Српском. Ви уживате репутацију једног динамичног и енергичног законодавног органа – састајете се веома често. И имате огроман учинак – моје особље једва да може да прати све законе које доносите!

Данас сам овдје, јер и ви имате легитимну улогу у вођењу Босне и Херцеговине путем европских интеграција. Ја то увиђам, и странке из Федерације БиХ треба да то схвате.

Ви сте покренули иницијативу за доношење неколико кључних закона који ће ускладити ваш ентитет и цијелу земљу са европским нормама; на примјер, у случају предложених амандмана на Устав РС у вези са укидањем смртне казне. Позивам вас да хитно усвојите ове амандмане који су један од услова за позитиван напредак БиХ према Европској унији. Али, морате разговарати и о томе како да спроведете амандмане на Устав из посљедњих година које је донио Високи представник.

На овај начин, НС РС постиже резултате који показују да на ентитетском нивоу постоји амбиција и политичка воља за предузимањем бројних реформи које су потребне за напредак ка Европи.

Желим да искористим ову прилику да и званично покажем да искрено цијеним допринос који су представници Републике Српске у државним институцијама дали у процесу успјешног преговарања и ратификације чланства БиХ у ЦЕФТА-и.

Увјерен сам да су власти РС-е способне да воде економију овог ентитета. И у подручју економије је РС почетком године доживјела успон. Свима нам је познато да се већина надлежности које се односе на економску политику налазе на нивоу ентитета. Тренутно покушавате да рјешења доносите изоловано, као што је био Закон о гасу или Закон о фискалним касама, без темељитих

консултација с државом или Федерацијом. Сваки економиста ће вам рећи да изолованим рјешењима не помажете Републици Српској и Босни и Херцеговини у остваривању економског успјеха на средњорочном и дугорочном плану. Економија Републике Српске од тога једноставно нема никакве користи. Рјешења за цијело подручје БиХ отварају нове могућности и стварају нове шансе за Републику Српску. Чврсто сам увјерен да су рјешења која се односе на цијелу БиХ најбоља за вас. Дакле, још једном је избор у вашим рукама – или ћете и даље доносити изолована рјешења, и на тај начин ограничавати властиту перспективу, или ћете бити економска покретачка снага, са свим позитивним учинцима за економију БиХ.

Поред тога, ова изолована рјешења, такође, одлажу процес интеграције у ЕУ, а управо је та интеграција, из искуства свих европских земаља, једини покретач сталног економског раста. У данашњој глобалној економији нико не може опстати сам, нико не може да себи приушти себи затвореност у доношењу рјешења. А колико је осјетљива економија РС, може се видјети из недавних статистичких показатеља.

Истина је да се пословна клима у РС побољшала у посљедњих неколико година. Овдје бих дао примјер пројекта “Гиљотина прописа” којим је смањена бирократија и унапријеђена ефикасност рада Владе РС. Међутим, посљедња статистичка поређења стопа индустријског раста за првих седам мјесеци 2006. године и првих седам мјесеци 2007. године наглашава колико је економија РС још увијек нестабилна. Индустријски производ РС порастао је за само 0,1 %, док је исти у Федерацији порастао за скоро 13 %. Оно што је заиста потребно јесте јединствен економски простор у БиХ како би се подстицао даљњи раст и просперитет за цијелу земљу. Европски лидери су ово схватили прије 50 година када су почели са стварањем јединственог економског простора који данас обухвата 27 суверених држава. Једино заједничким радом можемо да остваримо просперитет и раст.

Нажалост, ви и ваше колеге из РС-е у државним институцијама

блокирате успостављање јединственог економског простора у БиХ. Примијените ваш приступ према државним законима о облигационим односима, о централизованом банкарској супервизији, о пољопривреди, и усагласите даље кораке у погледу спровођења Закона о жељезницама и успостави Националног фискалног савјета на стабилним правним основама.

Уколико ово буде учињено, позитивне ефекте ће осјетити сви. Заправо, уколико ово не буде учињено, економија Републике Српске ће осјетити штетне посљедице. Сматрам да то није оно што желите. Сматрам да то није оно што заслужују грађани Републике Српске. Не ради се о томе да ви одустајете од својих надлежности, него о томе да на овај начин добијате значајне институције у чијем раду учествују и ваши представници.

Дозволите ми да сада кажем пар ријечи о ономе што бисмо ми, представници међународне заједнице, жељели да видимо. Настојаћу да будем што директнији, искренији и конструктивнији.

Оно што ми из међународне заједнице желимо за ову земљу јесте њена потпуна интеграција у европске структуре, која ће на крају резултирати пуноправним чланством у Европској унији. С тим циљем на уму, међународна заједница је спремна да вам на располагање стави значајна финансијска средства и сву потребну експертизу како би Босни и Херцеговини пружила помоћ у спровођењу законодавних и техничких припрема за даљу интеграцију и у настојањима да се инфраструктура ове земље и услуге које њене институције пружају грађанима ускладе са европским стандардима. Све земље које су постале чланице ЕУ осјетиле су изузетно позитивне ефекте тог чланства.

То је, дакле, питање око којег постоји потпуна сагласност представника међународне заједнице и грађана ове земље. Према посљедњим анкетама, више од 70% становника Републике Српске изјавило је да жели да њихови представници учине све што је потребно да би пут ка Европи био деблокиран.

Шта су препреке и како ћемо их елиминисати?

Препреке се односе на различита виђења, а не на стварност.

Неки сматрају да се потребне реформе које ће ову земљу одвести у Европу користе као изговор за активности које подразумијевају деградирање статуса ентитета. Конкретније, у оквиру полицијске реформе, изузетно важног питања око којег још увијек није постигнут договор, што онемогућава потписивање Споразума о стабилизацији и придруживању, постоји виђење да борба против криминала коју полиција треба да предузме на нивоу БиХ на неки начин доводи у питање постојање Републике Српске.

Постоји још једно виђење – да су ентитети сами по себи неприхватљиви и да их треба укинути. У смислу реформе полиције, то је довело до настојања да се у оквиру те реформе елиминише било каква улога ентитета. Гледајући то из другог угла, оваква виђења дјелују као намјерни покушаји да се искриви стварна слика стања.

Оваква виђења управо трују политичку атмосферу и угрожавају преговоре о полицијској реформи, међутим, она нису везана за саму суштину наших преговора. Оваква, међусобно супротстављена виђења, могу и морају бити јасно раздвојена због тога што реформа полиције нема никакве везе са питањем унутрашњег уређења Босне и Херцеговине. Ови преговори не значе увођење уставне реформе «на мала врата». Дозволите ми да још једном поновим, како би то свима било јасно: полицијска реформа се не односи на питање постојања Републике Српске. Не ради се о вашем идентитету, јер вас сигурно дефинише далеко више ствари, а не само ваша полиција.

Моја дужност је да штитим Дејтонски мировни споразум у његовим цивилним аспектима. Да, одредбе тог споразума садрже механизам који захтијева постизање високог нивоа консензуса потребног за мијењање дејтонских уставних аранжмана. Али, постоје два ентитета, и два ентитета остају, осим уколико се ви и ваши

партнери из друга два народа другачије не договорите. Преговори о реформи полиције се односе на успоставу ефикасних полицијских снага и стварање структуре која може да постане дио мреже полицијских структура других европских земаља, и нема никога у овој Скупштини, у Парламенту Федерације или Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине, ко се противи и једном од ових циљева. Пут ка Европи је јако добро дефинисан – постоје три принципа која и даље важе. Европска унија је институција која дефинише и тумачи те принципе, а не неко други.

Стварност је таква да обје стране могу деблокирати пут који води ка потписивању Споразума о стабилизацији и придруживању и постићи договор о полицији без жртвовања својих основних политичких увјерења.

Потребно је да прихватите оно што је основна реалност полицијске реформе, а нарочито првог европског принципа: постизање било каквог споразума ће од оба ентитета захтијевати да изврше пренос надлежности на државу у складу са Уставом БиХ. Али, то нико не може наметнути, нити се ја спремам да то урадим. Наметање реформи није пут ка европским интеграцијама – то свима мора бити јасно. Све државе које су хтјеле да постану чланице Европске уније морале су напорно да раде како би постигле тај циљ, а Европска унија мора да види да су ова земља и њени лидери довољно политички зрели да преузму одговорност за своју будућност. Тешко можемо реално размишљати о будућности ван ЕУ у ситуацији кад сви наши сусједи, па и земље ширег региона, теже управо према чланству у ЕУ.

У случају реформе полиције, добра реформа је она која је у складу са три принципа ЕУ и она која ће обезбиједити да у сва три парламента у БиХ буду усвојени одговарајући акти.

Дозволите ми да вас подсјетим да је ова скупштина усвојила три европска принципа као основу за спровођење полицијске реформе. Али, ја нисам до сада видео ни један приједлог из РС-а који је усклађен са њима, укључујући и закон који су посланици из РС

упутили у процедуру у Парламентарној скупштини БиХ.

Да вас подсјетим: о томе шта јесте, а шта није у складу са три европска принципа одлучује се у Бриселу, не у Бањалуци, нити у Сарајеву.

Мој тим је тренутно овдје у Бањалуци, гдје ради са представницима свих политичких странака, настојећи да помогне у проналажењу рјешења за ову кључну реформу. Раде на свакој појединачној тачки Протокола како би постигли договор о питањима која су искључиво техничке природе. Раније сам говорио и овдје то још једном понављам: ради се о реформи која је првенствено техничке природе, а не о питању вашег опстанка или било чему другом са чиме се ова реформа повезује.

Још једном понављам: рјешење које је понуђено не прејудуцира нови уставни аранжман..

Када буде успостављена свеобухватна полицијска структура која је у складу са три принципа ЕУ, врло брзо ће бити могуће постићи напредак у рјешавању питања везаних за недостатак финансијских средстава и незадовољавајући степен организације, што тренутно спречава полицијске снаге у Босни и Херцеговини да воде ефикасну борбу против криминала. Чак се и ваше министарство недавно жалило да злочини који су недавно почињени у Источном Сарајеву нису могли бити ефикасно истражени, јер су починиоци једноставно побјегли у Федерацију. Та питања се морају ријешити у оквиру реформе полиције. Реформа полиције мора ријешити организовани криминал који представља пријетњу за вас и вашу дјецу.

Вријеме истиче, рок за усвајање Протокола је 30. септембар – у недјељу! Европска комисија приводи крају свој Извјештај о напретку који треба да оцијени шта је БиХ остварила у посљедњих годину дана. Уколико желите да покажете да је напредак остварен – сада је право вријеме да то учините. Често се говори о санкцијама када истекне овај рок. Али, оно о чему ја говорим и оно што ви морате да схватите јесте да су у

питању последице. Последице одбијања европског пута, последице политике која води у изолацију; последице које значе да Босна и Херцеговина каска за свим земљама у региону; последице за земљу која остаје «црна рупа» европског континента.

Господине предсједавајући, даме и господо,

Желио бих да кажем нешто о пар митова које сам недавно чуо. Први је да је у огромном броју случајева дошло до преноса надлежности без знања или пристанка РС – чиме се сугерише да су надлежности на неки начин украдене од РС. Па да кажемо како ствари стоје.

Да будемо тачни: била су само четири преноса надлежности – у области одбране, индиректног опорезивања, Високог судског и тужилачког савјета и предузећа за пренос електричне енергије. А Република Српска је дала свој пристанак на сваку од њих. Био је то ваш избор – у тим случајевима изабрали сте интеграцију, а не изолацију.

Такође сам чуо тврдње да нити једна земља која је ушла у ЕУ није морала мијењати свој устав. Ни то није тачно: моја земља је морала да промијени свој устав како би он био усклађен са законима Европске уније. Осталих једанаест нових чланица ЕУ морало је најмање једанпут промијенити своје уставе како би их ускладили са европским законима и прописима. Током 50 година интензивније интеграције ЕУ, свих 27 земаља чланица морало је, такође, да усвоји измјене и допуне својих устава. Филозофија је јасна. Ако сматрате да вам је Устав препрека – промијените га.

Из бројних анкета сазнајемо да грађане ове земље највише брину иста три питања: незапосленост, криминал и корупција. Дакле, потребно је прописно регулисати економију, увести полицију и институције које служе грађанима ове земље, а не политичарима. Придруживање Европској унији ће бити кључно за рјешавање свих ових питања, али ви морате да учините оно што је потребно за напредак према Европској унији. Немојте чекати да ријешите

велика питања прије него што пажњу усмјерите ка рјешавању практичних текућих питања.

Народна скупштина Републике Српске је право мјесто за разговор о томе шта законодавни и извршни органи РС могу да учине да изађемо из овог ћорсокака. Сљедеће седмице, када се будем обратио Парламенту Федерације, говорићу о томе шта треба да ураде законодавни и извршни органи Федерације. Сви треба да схватимо да треба да се поштује и дух и слово Дејтона. Дух мировног споразума јесте да је суживот бољи од сукоба, а суживот у миру подразумијева и одређену мјеру разумијевања и компромиса. Само зато што су неки кораци у складу са оним што пише у закону, то не значи да они неће изазвати подозрење или несигурност.

Ако мислим да нешто што намјеравам да урадим може забринути неке моје суграђане, онда најприје разговарам с њима, да им објасним да нема разлога за страх. Није то никаква велика политика; то је само здрав разум. То је нешто што милиони грађана свакодневно раде у својим животима. То је оно што сви политичари у Босни и Херцеговини морају радити: прије него што нешто кажу, морају размислити о томе како ће их други схватити. Као посланици у овој скупштини, имате велику моћ. Размислите о ономе што говорите. Хоће ли изазвати страх, донијети несигурност или побудити сумњу – било у вашој или у другим заједницама? Сасвим је једноставно: размислите прије него што нешто кажете и покушајте се ставити у туђу кожу.

Није упитно, на примјер, да, према Дејтону, РС има право да успостави посебне односе са својим сусједима и при томе поштује територијални интегритет и суверенитет Босне и Херцеговине. То је потврдио и Уставни суд БиХ, али је од суштинске важности да тај процес буде отворен и транспарентан и да су ваши коалициони партнери из других народа на државном нивоу обавијештени и укључени. То питање не треба да произведе страх у осталом дијелу Босне и Херцеговине, и неће, ако радите транспарентно. Као што сам рекао, милиони грађана то раде сваки дан како би очували добре односе са свим својим

суграђанима.

Потребно је да се покаже само мало обазривости.

Ваш предсједник Владе, господин Додик, је у протеклих неколико дана и почетком ове године властитим примјером показао позитиван начин интервенисања у Сребреници и Братунцу. Потребно нам је више корака у правцу изградње повјерења, а не корака ка губљењу повјерења. А имајте на уму да сте, већина вас у овој скупштини, припадници политичких странака које су оформиле коалицију како би формирали власт на свим нивоима. Само размислите какву поруку упућујете ако не можете наћи заједнички језик са вашим коалиционим партнерима из других народа.

Поновићу још једном: Дејтон осигурава постојање ентитета у оквиру државе. Не можете имати једно без другог. Нити можете да инсистирате, с једне стране на поштовању Устава, а са друге да игнорешете његов смисао.

Канцеларија високог представника и специјалног представника Европске уније неће стајати по страни и само посматрати слабљење државе.

Подршка Дејтону значи да подршка институцијама и симболима Босне и Херцеговине није ствар избора, већ је обавезна за све. Ова подршка треба да буде безусловна и гласна. Примједбе које оспоравају територијални интегритет и суверенитет Босне и Херцеговине изазивају сумњу и несигурност. Исто чине и примједбе које оспоравају постојање ентитета.

Нећу имати нимало толеранције према било којој странци или политичару који би озбиљно узели у обзир, или се довели у везу са било којом петицијом од стране невладиних организација или других покрета који иду у правцу издвајања РС из БиХ. Дозволите ми да јасно кажем: питања која се тичу територијалног интегритета и политичке независности БиХ не потпадају под надлежности РС-а. Према Уставу, Република Српска има своје мјесто у БиХ и то се мора поштовати. Међутим, не

могу игнорисати то да у Републици Српској скоро да нема Босне и Херцеговине.

Господине предсједавајући, даме и господо,

Налазимо се у тренутку када ова земља може или да крене напријед, или да стагнира.

Говоримо о периоду од само неколико дана до доношења одлуке да ли је Босна и Херцеговина спремна да потпиеше свој први уговор са Европском унијом, са свим привилегијама које то може да донесе, или ћете наставити да ова држава, БиХ, буде нефункционалан проблем у региону. Надам се да сте свјесни да друге земље у региону иду напријед, ваши сусједи у Србији, Црној Гори и Хрватској, као и Македонији и Албанији, су опередијељени према својој европској будућности и неће чекати да их ви сустигнете. Размишљајте прагматично, једини начин на који ћете укинути границе између вас и ваших сусједа јесте када сте заједно дио уједињене Европе.

Знам да је ова скупштина израз воље грађана овог ентитета и сви знамо које су њихове жеље. Имате три године до наредних избора. Да ли желите да будете дио политичке будућности која ову земљу води у интеграцију? Или желите да изолујете ваше грађане?

Сви знамо да велика већина ваших гласача жели интеграцију – не желе да чекају још двије или пет или десет година прије него што се то оствари; не желе да на то чекају у бескрај.

Дозволите да још једном нагласим, овдје, пред Народном скупштином РС, и то ћу поновити и наредне седмице пред Парламентом Федерације. Можете подржати споразум о реформи полиције који задовољава све техничке критеријуме за модерну и ефикасну полицију; то не значи да морате жртвовати баш све политичке принципе. Ако не подржите такву реформу, једино што ће бити жртвовано јесу интереси ваших грађана.

Очекујем од ваших политичких лидера да покажу одговорност и

храброст у доношењу озбиљних одлука. А од вас очекујем да покажете своју одговорност и пружите им подршку.

Постоји још неколико ствари које желим да поменем прије него што закључим. Пуна сарадња са Хашким трибуналом остаје ваша обавеза према Дејтонском мировном споразуму. Такође је ваша обавеза према Дејтону да поштујете одлуке Дома за људска права и Уставног Суда БиХ – потребно је да се учини више како би се ове одлуке спровеле, укључујући и одлуку у вези са проналажењем посмртних остатака пуковника Палића.

Као што сам раније нагласио, директан, искрен и конструктиван дијалог може да донесе рјешења за велике политичке проблеме. Вјерујем да можемо доћи до рјешења ако успоставимо такав дијалог током наредних неколико дана. Морате да схватите да ово није ситуација у којој смо ми на супротним странама.

Сви желимо да дођемо до истог циља. Мој задатак је да вам помогнем у проналажењу рјешења на европском путу, јер свима је јасно да ви то нисте били у стању урадити сами. Превише је времена изгубљено, и, ако не дође до договора до недјеље, изгубићете још више времена.

Већ сте више пута чули фразу како воз ускоро напушта станицу. Овога пута тај воз заиста и одлази. И неће се вратити барем још годину дана. Вријеме је да одвојимо перцепцију од стварности. Бит реформе полиције није питање вашег опстанка, већ ефикасности и ваше будућности у Европи.

За добробит свих грађана, заиста се надам да ћемо у наредних неколико дана пронаћи рјешење.

Хвала на пажњи.